

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkuszy zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

**EGZAMIN MATURALNY
Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE**

POZIOM ROZSZERZONY

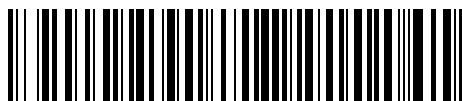
MAJ 2011

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 16 stron (zadania 1 – 20). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Arkusz zawiera trzy części. Część pierwsza arkusza polega na rozwiązaniu testu, część druga wymaga analizy materiałów źródłowych, a trzecia – napisania wypracowania na jeden z podanych tematów.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

**Czas pracy:
180 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 50**

MWO-R1_1P-112

CZĘŚĆ I – Test (20 punktów)

Zadanie 1. (1 pkt)

Podkreśl zdanie, które opisuje konflikt ról społecznych.

- A. Dwie osoby pełniące takie same role społeczne rywalizują ze sobą.
- B. Dochodzi do sporu pomiędzy osobami pełniącymi różne role społeczne.
- C. Pełnienie jednej roli społecznej zmusza jednostkę do realizacji innej.
- D. Realizacja jednej z ról społecznych utrudnia jednostce pełnienie innej.

Zadanie 2. (2 pkt)

Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli nazwy opisanych zjawisk społecznych.

	Opis	Nazwa
A.	Rodzaj struktury społecznej, w której o przynależności człowieka do danej kategorii społecznej decydują: pozycja materialna, wykształcenie, prestiż społeczny oraz samookreślenie.	
B.	Podporządkowanie się normom, systemom wartości i wzorom zachowań obowiązującym w danej grupie; może być związane z naśladownictwem, uleganiem, identyfikacją i internalizacją.	
C.	Uproszczone, uogólniające i względnie trwałe przekonanie, często dotyczące grupy etnicznej; określane bywa także jako skrótowy i zabarwiony wartościująco obraz funkcjonujący w świadomości.	

Zadanie 3. (1 pkt)

Wymień nazwy dwóch najliczniejszych wyznań religijnych w Rzeczypospolitej Polskiej.

-
-

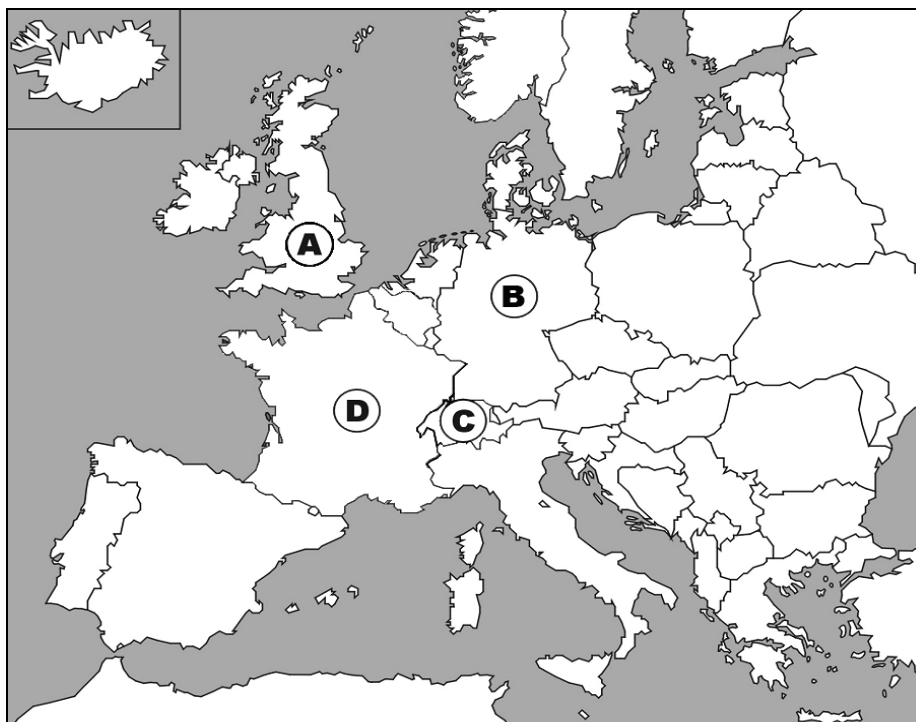
Zadanie 4. (1 pkt)

Wymień nazwy trzech współczesnych monarchii europejskich, w których jednoosobowa głowa państwa nie nosi tytułu królewskiego.

-
-
-

Zadanie 5. (3 pkt)

Na podstawie mapy i własnej wiedzy uzupełnij tabelę. Wpisz nazwy państw, odpowiednie litery, którymi oznaczono je na mapie, oraz formy rządu i systemy polityczne tych państw.

Nazwa państwa	Litera na mapie	Forma rządu	System polityczny
		monarchia	
	D		
			kanclerski

Zadanie 6. (1 pkt)

Uporządkuj chronologicznie wydarzenia dotyczące polskiej transformacji ustrojowej przełomu lat 80. i 90. XX wieku. We właściwe rubryki w tabeli wpisz numery od 1 do 4. Wydarzenie, które miało miejsce najwcześniej, oznacz jako 1.

	Wydarzenie	Kolejność
A.	pierwsze powszechne wybory prezydenckie	
B.	pierwsze demokratyczne wybory do Sejmu RP	
C.	pierwsze demokratyczne wybory samorządowe	
D.	wybory parlamentarne przeprowadzone na podstawie porozumień Okrągłego Stołu	

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Maks. liczba punktów	1	2	1	1	3	1
	Uzyskana liczba punktów						

Zadanie 7. (1 pkt)

Rozstrzygnij, które zdania dotyczące wymiaru sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej są prawdziwe, a które fałszywe. W tabeli obok każdego zdania wpisz odpowiednio *prawda* lub *fałsz*.

	Zdanie	Prawda / Fałsz
A.	Kasację od prawomocnego wyroku wydanego przez sąd drugiej instancji rozpoznaje Sąd Najwyższy.	
B.	Sądy powszechne rozstrzygają sprawy z zakresu prawa administracyjnego i cywilnego.	
C.	Trybunał Konstytucyjny orzeka o odpowiedzialności konstytucyjnej posłów i senatorów.	

Zadanie 8. (1 pkt)

Podkreśl nazwę aktu prawnego, który w hierarchii prawa Rzeczypospolitej Polskiej znajduje się niżej niż Kodeks postępowania karnego.

- A. Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską
- B. Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności
- C. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości – Regulamin urzędowania sądów powszechnych
- D. Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Zadanie 9. (2 pkt)

Do podanych opisów dopisz właściwe terminy.

- A. Ustawowe doraźne (jednorazowe) darowanie pewnych przestępstw i wykroczeń, polegające na zakazie wszczęcia postępowania karnego lub nakazie umorzenia postępowania już wszczętego.
.....
- B. Pismo wszczynające postępowanie procesowe w sprawie cywilnej o charakterze spornym.
.....
- C. Akt administracyjny, za pomocą którego organ administracji publicznej rozstrzyga sprawę. Od tego aktu przysługuje odwołanie do organu administracyjnego wyższej instancji, a następnie – możliwość jego zaskarżenia do wojewódzkiego sądu administracyjnego.
.....

Zadanie 10. (1 pkt)

Podkreśl poprawne dokończenie normy prawnej.

Pełną zdolność do czynności prawnych osoba fizyczna nabywa z chwilą

- A. ukończenia 13 lat.
- B. uzyskania pełnoletności.
- C. urodzenia.
- D. zarejestrowania.

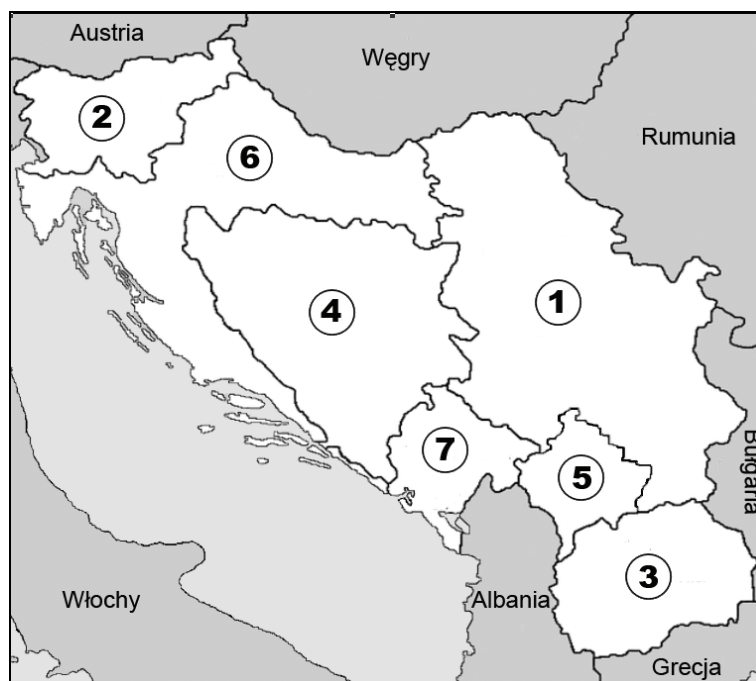
Zadanie 11. (1 pkt)

Uzupełnij tekst. W odpowiednie miejsca wpisz: A – nazwę organizacji międzynarodowej, B – nazwę miasta.

Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności została przyjęta przez państwa członkowskie (A) w 1950 roku. Pozwala ona obywatelom państw sygnatariuszy na składanie skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w (B)

Zadanie 12. (3 pkt)

Na podstawie mapy i własnej wiedzy uzupełnij tabelę. Wpisz nazwy scharakteryzowanych państw oraz odpowiednie numery, którymi oznaczono je na mapie.

	Opis państwa	Nazwa państwa	Numer na mapie
A.	Państwo o najwyższym poziomie PKB <i>per capita</i> . W 2004 roku zostało ono członkiem Unii Europejskiej. W państwie tym środkiem płatniczym jest euro.		
B.	Państwo federacyjne składające się z dwóch podmiotów, z których jeden ma także charakter federacyjny. W latach 90. XX wieku toczyła się w nim wojna domowa pomiędzy trzema najliczniejszymi narodami, odmiennymi od siebie pod względem religijnym.		
C.	Większość obywateli tego państwa to wierni Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego. W latach 90. XX wieku zmniejszyła się w nim liczebność mniejszości serbskiej. Państwo to prowadzi negocjacje w sprawie członkostwa w Unii Europejskiej.		

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Maks. liczba punktów	1	1	2	1	1	3
	Uzyskana liczba punktów						

Zadanie 13. (1 pkt)

Rozstrzygnij, które zdania dotyczące organizacji międzynarodowych zawierają informacje prawdziwe, a które fałszywe. W tabeli obok każdego zdania wpisz odpowiednio *prawda* lub *fałsz*.

	Zdanie	Prawda / Fałsz
A.	Kazachstan jest państwem członkowskim OBWE.	
B.	Kuwejt jest państwem członkowskim OPEC.	
C.	Szwajcaria jest państwem członkowskim NATO.	

Zadanie 14. (1 pkt)

Spośród podanych kompetencji instytucji Unii Europejskiej podkreśl dwie przynależne Komisji Europejskiej.

- A. prawo zawierania w imieniu Unii Europejskiej umów międzynarodowych, które wiążą wszystkie państwa członkowskie
- B. nadzór nad zgodnością polityki gospodarczej poszczególnych państw z przyjętymi zaleceniami
- C. przedstawianie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie Unii Europejskiej projektów aktów prawnych
- D. reprezentowanie Unii Europejskiej na arenie międzynarodowej, na przykład podczas negocjowania umów

CZĘŚĆ II – Analiza materiałów źródłowych (10 punktów)**Zadanie 15. (2 pkt)**

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

W niektórych państwach postradzieckich system polityczny określony jest konstytucyjnie jako prezydencki. Różni go od klasycznej wersji amerykańskiej istnienie otwartej egzekutywy. Dodatkowo stawia on prezydenta ponad innymi organami państwa, mimo formalnej zasady trójpodziału władzy. Głowy państw dysponują prawem wydawania dekretów oraz prawem weta zawieszającego wobec ustaw, mającego w praktyce charakter weta absolutnego. Decydująca jest także rola prezydentów w procedurze formowania rządów. Rządy politycznie odpowiedzialne są przed głowami państw, a procedura parlamentarnego wotum nieufności ma charakter iluzoryczny, gdyż w takim przypadku prezydenci mogą zdymisjonować rząd lub rozwiązać parlament. System taki bywa nazywany superprezydenckim lub prezydenckim wschodnim.

Na podstawie: K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski (red.), *Spółeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych*, Warszawa 2007.

- A. Podaj zaprezentowany w tekście argument świadczący o ograniczeniu funkcji kontrolnej legislatury w systemie superprezydenckim.**

.....

.....

- B. Wyjaśnij, na czym polega funkcjonująca w klasycznym systemie prezydenckim zasada zamkniętej egzekutywy.**

.....

.....

Zadanie 16. (2 pkt)

Nazwij zasadę ustrojową przedstawioną w artykule 15 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 22 lipca 1952 roku. Wyjaśnij, na czym polegał jej niedemokratyczny charakter.

1. Najwyższym organem władzy państwowej jest Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
3. Sejm uchwała ustawy oraz sprawuje kontrolę nad działalnością innych organów władzy i administracji państwowej.

A. zasada:

B. wyjaśnienie:

.....

Zadanie 17. (1 pkt)

Na podstawie wyników badania opinii publicznej sformułuj wniosek wskazujący na zależność między stopniem akceptacji zmian ustrojowych po 1989 roku a deklarowanym udziałem w procedurach demokratycznych.

Potencjalne elektoraty	Czy z perspektywy czasu może Pan(i) powiedzieć, że warto było przed dwudziestu laty, w 1989 roku, zmieniać w Polsce ustroj, czy też nie warto?		
	Warto	Nie warto	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	92	2	6
PiS	89	5	6
SLD	84	8	8
PSL	83	11	6
niezdecydowani	79	8	13
niezamierzający głosować	73	13	14

Źródło: *Polacy o minionym dwudziestoleciu*, Komunikat z badań CBOS BS/26/2009.

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	13.	14.	15.A.	15.B.	16.	17.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	1	2	1
	Uzyskana liczba punktów						

Zadanie 18. (3 pkt)

Na podstawie zamieszczonych materiałów źródłowych oraz własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Mija właśnie 12 lat od dnia, w którym przyjęta została w głosowaniu powszechnym obowiązująca Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Te 12 lat to stosunkowo niewiele jak na przeciętny czas funkcjonowania najwyższego aktu normatywnego w państwie. Jest to jednak okres wystarczająco długi, by móc ocenić zalety i wady Konstytucji, a także ustalić, czy wymaga zmian, a jeśli tak, to jak daleko sięgających. [...]

Gdyby zapytano mnie, jak oceniam funkcjonowanie obowiązujących rozwiązań konstytucyjnych, powiedziałbym, że na ogół dobrze. Moim zdaniem żadne z nich nie stało się samoistnym źródłem zła i nieprawości w życiu publicznym. Dotyczy to także tych, które regulują stosunki między prezydentem a rządem i premierem. Jeśli, na co zwraca się niekiedy uwagę, umocowanie ustrojowe prezydenta wynikające z wyboru dokonywanego w głosowaniu powszechnym jest silniejsze, niż to wynika z zakresu jego zadań i kompetencji, to harmonii między tymi czynnikami szukałbym nie w powiększaniu uprawnień głowy państwa, lecz w zmianie formuły jej powoływania.

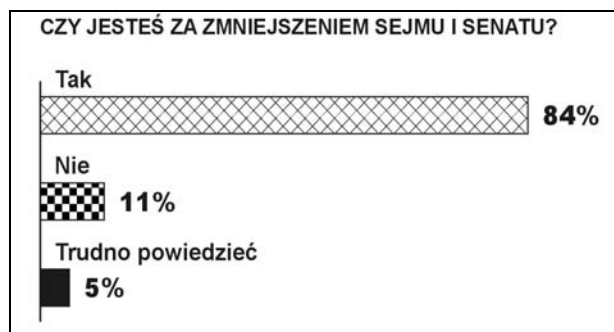
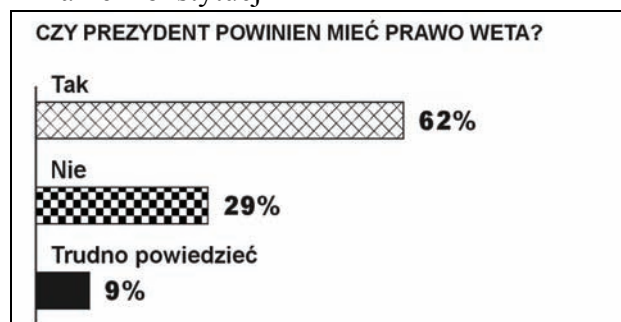
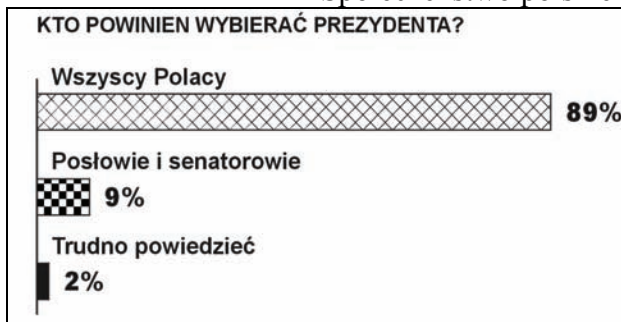
Być może należałoby się zastanowić nad powrotem do wyborów dokonywanych nie w głosowaniu powszechnym, lecz przez Zgromadzenie Narodowe (połączone Sejm i Senat), lub nad przeprowadzaniem wyboru przez inne ciało zbiorowe (np. wspólne zebranie posłów, senatorów i członków sejmików wojewódzkich). Zdaję sobie sprawę, że taka zmiana byłaby niezmiernie trudna do przyjęcia, zwłaszcza wobec ukształtowanych już oczekiwań obywatelskich i wobec interesów, jakie w wyborach powszechnych mają do załatwienia politycy i ich stronnictwa. W poszukiwaniu równowagi między prezydentem a rządem na pewno nie należy ograniczać konstytucyjnych uprawnień prezydenta czy tworzyć tzw. ustaw kompetencyjnych [...].

Być może dobrym pomysłem jest zmniejszenie liczby posłów i senatorów (jakie, to sprawa dalsza), ale nie szukałbym oszczędności budżetowych kosztem zniesienia Senatu. Można byłoby się zastanowić, przykładowo: czy rzecznik praw dziecka nie powinien stać się zastępcą rzecznika praw obywatelskich, czy kandydatów na sędziów Trybunału Konstytucyjnego nie powinny wysuwać gremia prawnicze i naukowe (przy zachowaniu wyborczych uprawnień Sejmu), czy nie należałoby zmodyfikować instytucji referendum ogólnonarodowego w taki sposób, aby parlament mógł przekazać na drogę głosowania powszechnego uchwalanie niektórych ustaw ważnych dla mieszkańców kraju. [...]

Jest rzeczą oczywistą, że przedstawione tu przeze mnie, raczej skromne niż ambitne, propozycje zmian konstytucyjnych mogą budzić wątpliwości i zastrzeżenia. Lecz na tym właśnie polega debata, by mogły się w niej pojawiać sugestie i projekty dyskusyjne.

Źródło: P. Winczorek, *Sprawy zbyt ważne, aby zostawić je tylko politykom*, „Rzeczpospolita”, 28.05.2009.

Spółeczeństwo polskie o zmianie Konstytucji RP

Źródło: Badanie telefoniczne PBS DGA, „Gazeta Wyborcza”, 24.11.2009.

- A. Rozstrzygnij, które z proponowanych przez autora tekstu rozwiązań ustrojowych nie jest akceptowane społecznie. W odpowiedzi wykorzystaj dane z badania opinii publicznej.

.....

.....

.....

- B. Wymień propozycje przedstawionych przez autora tekstu zmian ustrojowych dotyczących: 1) referendum, 2) Trybunału Konstytucyjnego. Obok każdej z nich wpisz aktualne unormowania zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

	Proponowane zmiany	Aktualne unormowania konstytucyjne
1)		
2)		

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	18.A.	18.B.
	Maks. liczba punktów	1	2
	Uzyskana liczba punktów		

Zadanie 19. (2 pkt)**Na podstawie tekstu wykonaj polecenia.**

Przez ostatnie 20 lat bardzo dużo zostało zrobione. W dziedzinie ochrony praw człowieka Polska wypełnia podstawowe standardy demokratycznego państwa prawnego. Mamy wiele pretensji do działania sądów, ale jest to bardziej sprawa osób, które pełnią urząd sędziowski. Nikt rozsądny nie może powiedzieć, że sądy w Polsce są zależne i że jest jakiś polityczny nacisk na sądy, któremu one muszą ulegać.

Do jednego z największych sukcesów polskiej transformacji zaliczyć można zbudowanie prawa wyborczego. W okresie PRL-u nie mieliśmy właściwie prawa wyborczego w ścisłym tego słowa znaczeniu, bowiem istniała pewna fikcja, która odbywała się co cztery lata. Wówczas wybory były potwierdzeniem tego, co zostało już wcześniej dawno ustalone. [...]

Największym niepowodzeniem ostatnich 20 lat jest złe funkcjonowanie aparatu państwowego. Jedno prawo obywatelskie nie zostało zrealizowane w Polsce, czyli prawo obywatela do dobrze funkcjonującego państwa. Prawo jest źle tworzone, gdyż są pewne mechanizmy, które powodują, że w czasie prac parlamentarnych nawet dobre projekty są psute i z tym nie możemy sobie dać rady. Ten sam problem pojawia się w odniesieniu do egzekutywy i administracji. Daleko nam do poziomu, na którym urzędnik byłby przewodnikiem obywatela. Cały czas spotykamy się z sytuacją, w której urzędnik pokazuje swoją władzę w stosunku do obywatela. Człowiek nie bardzo jest świadomy swoich uprawnień czy obowiązków, w związku z czym musi się zdać na wiedzę urzędnika.

Źródło: A. Zoll, *Nadal dzielimy się na „my” i „oni”*, za: wiadomosci.wp.pl, 4.06.2009.

A. Wypisz argumenty użyte przez autora tekstu, uzasadniające jego negatywną ocenę funkcjonowania w Polsce

▪ legislatywy:

.....

▪ administracji publicznej:

.....

B. Wymień, za autorem tekstu, trzy sukcesy polskiej transformacji ustrojowej.

▪

▪

▪

BRUDNOPIS

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

Nr zad	Punkty			
	0	1	2	3
1	☐	☐		
2	☐	☐	☐	
3	☐	☐		
4	☐	☐		
5	☐	☐	☐	☐
6	☐	☐		
7	☐	☐		
8	☐	☐		
9	☐	☐	☐	
10	☐	☐		
11	☐	☐		
12	☐	☐	☐	☐
13	☐	☐		
14	☐	☐		
15A	☐	☐		
15B	☐	☐		
16	☐	☐	☐	
17	☐	☐		
18A	☐	☐		
18B	☐	☐	☐	
19	☐	☐	☐	
20.1	0	1	2	3
	☐	☐	☐	☐
	10	11	12	13
	☐	☐	☐	☐
20.2	0	1		
	☐	☐		
20.3	0	1		
	☐	☐		

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę
z nr PESEL

WYPEŁNIA EGZAMINATOR

SUMA PUNKTÓW										
D	☐	☐	☐	☐	☐	☐				
	0	1	2	3	4	5				
J	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Temat: ☐1 ☐2

--	--	--	--	--	--	--	--	--

KOD EGZAMINATORA

.....
Czytelny podpis egzaminatora

--	--	--

KOD ZDAJĄCEGO